3.1.1.1. Varlığın Hakikati ve Bilgisi

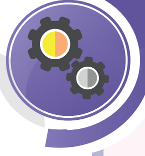
"Varlık var mıdır?" sorusu "varlığın hakikati ve bilgisi" konusuyla, varlığın ele alınış şekliyle ilgilidir. Varlığın nitelikleri ve varlığa yönelik bilgilerin gerçekliği karşılayabilmesi konusundaki düşünceler, bu soruya verilen cevapları şekillendirmektedir.

"Varlık" kavramıyla ne kastedildiği ve içeriğiyle gerçekliği hakkındaki sorun ve görüşler, varlık bilgisi (ontoloji) alanıyla ilgilidir. Düşüncenin varlığa ve uygun bir bilgiye ulaşıp ulaşamayacağı hakikatle (gerçekliğin doğru bilgisi ile) ilgili görüş ve tartışmaların başlamasına neden olur. Varlığın niteliği ve varlığa yönelik bilgilerin gerçekliği karşılayıp karşılamadığı konusundaki düşünceler, bu soruya verilen cevapları şekillendirmektedir.

Herakleitos ve Parmenides, olanın (doğa, gerçeklik) ne olduğu ve nasıl olduğu konusundaki görüşleri ile öne çıkmışlardır. Her şeyin oluş içinde olduğunu ve olduğu gibi kalan hiçbir şeyin olamayacağını dile getiren Herakleitos, bunu karşıt güçlerin yasası olan Logos'la temellendirir. Bu düşüncelerini "Değişmeyen tek şey değişimin kendisidir." yargısıyla özetler. İnsanların "var" diye gördükleri her şey zamana bağlıdır ve sürekli oluş içinde karşıtına dönüşmesinden dolayı varlık, yokluğa veya tersine dönüşür. Parmenides ise "varlığın bir ve kendisiyle özdeş" olduğu savından hareketle "var olanın var olmayandan gelemeyeceği" gibi "yok da olamayacağı" kanıtına dayanır. Parmenides'e göre değişim ancak algıların yanıltıcı görünüşü olabilir. En sonunda "Varlık, vardır." ve "Var olmayan yoktur." düşüncesine ulaşır.

Taoculuğun kurucusu Lao Tse; var olanların, yok olanların isimlendirilmesiyle oluştuğunu söyler. Bu durumdan dolayı Taoculukta varlığın özü, yokluktur. Antik Yunan filozoflarından Gorgias ise "varlık" sözüyle sadece dilde bir anlamı işaret eder. Bu yüzden gerçek bir karşılığı yoktur, karşılığı olanlar sadece tek tek algı nesneleridir görüşünü savunur. Platon, Gorgias'ı "retorik/hitabet" sanatının kurucusu diye adlandırır.

Varlığın var olup olmadığının kesin yargılara ulaştırılamayacağını iddia edenler genel olarak nihilist sayılırken varlığın real veya ideal var olduğunu ifade eden her görüş, felsefede realizm (gerçekçilik) anlayışı içinde kabul edilir. Realist düşüncelerin tümünde varlığın belli bir bilgisinin elde edilebileceği söylenmektedir. Varlığın gerçeklik olarak kabulünde sezgi, akıl veya duyu merkez olarak alınmış olabilir.

Uygulama

Aşağıda verilen metni okuyup metinden hareketle soruları cevaplayınız.

BİLİM VE FELSEFE

İnsan, tarih boyunca varlığa yönelik bilgi oluşturmaya çalışmıştır. Doğa, evren ve kendinin varoluşu üzerine nedensellik bağları kurmaya çalışmıştır. İnsan, bir yandan doğal ihtiyaçlarını karşılamış bir yandan da bilme isteğiyle varlık alanını çözümlemek için uğraşmıştır.

Eski medeniyetlerin birçoğunda özellikle astronomi, fizik ve matematik gibi bilimsel alanlarda oluşan gelişmeler, hem pratik ihtiyaçların karşılanmasında hem de doğayı ve evreni anlama çabasında adımlar atılmasını sağlamıştır. Felsefenin ortaya çıkmasıyla doğaya yönelim başlamış ancak varlığın hareketini sağlayan nedenler açısından felsefe doğanın dışına çıkarılmıştır.

Felsefe ve bilim, her ikisi de varlığı açıklamaya çalışan etkinliklerdir. Varlığı ele alış ve yöntemleri bakımından birbirinden ayrılır, ayrı olma durumlarına rağmen de birbirlerinden etkilenir.

Felsefe ve bilimin ayrıldıkları önemli nokta, hangi varlıklara yöneldikleri üzerinedir. Bilim; fizik, kimya ve biyoloji gibi somut ve olgusal; matematik gibi biçimsel bir varlık alanına yönelmiştir. Felsefe ise olgusal, olgusal olmayan, somut ve soyut tüm varlık alanlarıyla ilgilidir.

Felsefe ve bilim arasındaki diğer bir ayrımsa yöntemle ilgilidir. Bilimler, varlığa yönelik bilgi sürecinde deney ve gözlemler aracılığıyla tekrarlanabilen ve genel olan bilgilere ulaşmaya çalışır. Felsefe ise varlığa yönelik akıl yürütme ve görüş oluşturma şeklinde bilgi oluşturur.

Varlığa yönelik indirgemeci tutumla her bir bilim, kendi alanının ayrıntı bilgisine ulaşmaya olabildiğince çalışır. Felsefe ise oluşan tüm bilgilerin yorumlanıp varlığın geneline yönelik bilgiye ulaşır.

Felsefe ve bilim arasındaki varlığa yönelik bakış açısı, varlığın olup olmadığına yönelik soruda belirginleşir. Bilim, varlığın olup olmadığını sormaz; varlığın var olduğu kabulüyle varlığa yönelir. Felsefe ise bu soruyu varlığın gerçekliğinin bilinip bilinemeyeceği ve varlık-yokluk ikilemi bağlamında ele alır.

Komisyon

Sorular

1. **Bilim, “Varlık var mıdır?” sorusunu felsefenin sorduğu gibi neden sormaz? Yorumlayınız.**
2. **İnsanın, varlığı anlama ve açıklama çabasının nedenleri nelerdir?**